

Miðvikudaginn 23. júní 1993.

Nr. 263/1993. M

gegn

K.

Kærumál. Hæfi matsmanna.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðrún Erlendsdóttir, Garðar Gíslason og Hjörtur Torfason.

Sóknaraðili skaut máli þessu til Hæstaréttar með kæru 15. júní 1993, sem barst réttinum 22. sama mánaðar. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjaness 10. júní 1993. Hann krefst þess, að hinn kærði úrskurður verði felldur úr gildi og allar kröfur sínar í þessum þætti málsins verði teknar til greina. Þá krefst hann kærumálskostnaðar úr hendi varnaraðila.

Hvorki hafa borist kröfur né greinargerð frá varnaraðila.

Með skírskotun til forsendna hins kærða úrskurðar ber að staðfesta hann.

Kærumálskostnaður dæmist ekki.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður er staðfestur.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjaness 10. júní 1993.

Stefna í máli þessu var birt 16. desember 1992. Málið var þingfest 12. janúar 1993 og tekið til úrskurðar um ágreining aðila í þessum þætti þess 8. júní sl.

Stefnandi er M, Reykjavík, en stefnda er K, Hafnarfirði.

I.

Dómkröfur stefnanda eru þær aðallega, að samningur aðila máls þessa frá 29. maí 1992, að konan hafi forsjá barna þeirra, A, f. 1989, og B, f. 1991, verði úr gildi felldur og manningnum verði með dómi fengið forræði beggja barnanna. Til vara er þess krafist, að manningnum verði fengið forræði annars barnsins. Þá er krafist málskostnaðar í aðal- og varakröfu.

Stefnda krefst þess, að aðal- og varakröfu stefnanda verði hafnað og staðfest verði, að hún ein fari með forsjá barnanna. Málskostnaður er kraf-

ist svo og, að stefnandi og lögmaður hans verði dæmdir í réttarfarssektir vegna ósæmilegra ummæla í stefnu.

Krafa stefnanda í þessum þætti málsins er eftirfarandi:

„að matsmennirnir Aðalsteinn Sigfússon sálfræðingur og Hjördís Hjartardóttir félagsráðgjafi verði úrskurðuð vanhæf til þess að meta það, sem greinir í matsbeiðni, dags. 18. 2. 1993,

að matsgerð þeirra, dags. 28. 4. 1993, verði metin ógild sem hlutlaus og óvilhöll skoðunargerð,

að matsmönnum verði gert að endurgreiða allan kostnað, sem þeir áskildu sér úr hendi M fyrir matsstörfina“.

Stefnda mótmælir kröfum stefnanda og telur matsmenn bæði hæfa og óvilhalla.

Var málið flutt og varið um þessa kröfu stefnanda 8. júní sl.

II.

Atvik málsins eru í stórum dráttum þau, að aðilar máls þessa fengu leyfi til lögskilnaðar 29. júní 1992. Í skilnaðarsamningi var stefndu fengin forsjá barna þeirra, A og B. Stefnandi fékk rúman umgengnisrétt við börnin.

Stefnda ákvað í nóvember 1992 að ganga að eiga bandarískan ríkisborgara að nafni S og flytjast með honum og börnunum til Bandaríkjanna. Þau gengu í hjónaband hjá sýslumanninum á Keflavíkurflugvelli 28. desember 1992.

Er stefnandi frétti af áformum stefndu að flytjast til Bandaríkjanna, ákvað hann að höfða mál þetta. Jafnframt fór stefnandi fram á í beiðni, dags. 17. desember 1992, að lagt yrði bann við því, að stefnda færi úr landi með börnin. Var fallist á þá beiðni með úrskurði Héraðsdóms Reykjaness 23. desember 1992, sem staðfestur var í Hæstarétti 27. janúar 1993.

Stefnandi kveður stefndu ekki hafa viljað skýra sér frá þeim aðstæðum, sem biðu barnanna í nýju landi. Hann telji, að fyrirhugaður brottflutningur barnanna til Bandaríkjanna kippi stoðum undan skilnaðarkjarasamningi aðila og þar með ákvæði um skipan forsjár barnanna.

Stefnda kveðst hafa gert sér grein fyrir, að ákvörðun sín um að ganga í hjónaband og flytjast af landi brott með börnin myndi hafa breytingu í för með sér á umgengnisrétti föður við börnin. Hún hafi því tjáð stefnanda þessi áform sín og verið tilbúin að fallast á breyttan umgengnisrétt í samræmi við hagsmuni og þarfir barnanna. Stefnandi hafi tekið þessu vel í fyrstu, en síðan breytt um skoðun.

Í þinghaldi 18. febrúar 1993 ákváðu aðilar að leita sameiginlega eftir álitserð sérfróðra manna í samræmi við 60. gr. barnalaga nr. 20/1992. Beindu þau sameiginlega til hinna dómkvöddu matsmanna eftirfarandi matsatriðum:

1. Hæfi K til þess að hafa með höndum forsjá barna sinna.
2. Hæfi M til að hafa með höndum forsjá barna sinna.
3. Fjárhagslega möguleika hvors foreldris til þess að halda heimili fyrir börn sín.
4. Tilfinningalegt samband hvors foreldris við börn sín.
5. Félagslega getu hvors foreldris til að ala upp börn sín.
6. Óskað er eftir áliti um, hvaða áhrif það hugsanlega hafi á börnin að flytjast til Bandaríkjanna m. t. t. tilfinningalegs og fjárhagslegs öryggis.
7. Óskað er eftir áliti um, hvort það samrýmist hag og þörfum barnanna, að núverandi skipulagi á forsjá verði breytt til langframa.
8. Ef hinir sérfróðu aðilar telja það samrýmast best hag og þörfum barnanna, að forsjá verði breytt, þá óskast umsögn um:
 - a) hvort þeir telja börnunum fyrir bestu, að föður, M, verði veitt forsjá beggja barnanna,
 - b) hvort þeir telja börnunum fyrir bestu, að forsjá þeirra verði skipt milli foreldranna, þannig, að M fari með forsjá annars barnsins, en K með forsjá hins.
 - c) Ef svar við b-lið er jákvætt, óskast álits um, hjá hvoru foreldrinu þau meti, að A sé best komin, og hjá hvoru best sé fyrir B að vera, með hliðsjón af hag og þörfum barnanna.“

Skýrsla hinna sérfróðu dómkvöddu manna er dagsett 28. apríl 1993. Í niðurstöðu hennar kemur fram, að matsmenn hittu foreldrana saman í upphafi, alls fjórum sinnum, til að freista þess að leysa málið með samkomulagi. Sáttatillaga matsmanna var sú, að foreldrarnir hefðu sameiginlega forsjá barnanna, en börnin hefðu búsetu hjá móður, en umgengni við föður í fjóra mánuði á ári. Forsendur ofangreindrar tillögu voru þær, að móðirin hefði nú forsjá barnanna og hefði haft í rúmt ár, börnin væru ung að árum, ekki væru uppi ásanir um vanhæfi móður og að það ylli minnstri röskun fyrir börnin að vera áfram að mestu í umsjá móður.

Matsgerð var lögð fram af beggja hálfu í þinghaldi 7. maí 1993. Ekki komu þá mótmæli fram við matsgerðinni, en í þinghaldi 4. júní mótmælti stefnandi matsgerðinni og lagði fram áðurnefndar kröfur, sem nú eru til umfjöllunar í þessum þætti málsins.

III.

Kröfur sínar um vanhæfi matsmanna og að matsgerð verði metin ógild, reisir stefnandi á því, að matsmenn hafi farið út fyrir umbeðið verksvið sitt með því að koma með sáttatillögu og taka þar með í upphafi verks afstöðu með öðrum málsaðila. Þeir hafi þó ekki haft neinar faglegar forsendur fyrir tillögu sinni. Matsmenn hafi því gert sig vanhæfa. Auk þess hafi sáttameðferðin verið í óþökk stefnanda, og hafi matsmenn bent sér

á, að möguleikar sínir væru í raun litlir og því betra fyrir sig að fallast á sáttatillöguna. Máli sínu til stuðnings vísar stefnandi til 3. tl. 61. gr. laga nr. 91/1991 svo og til b-liðar og g-liðar 5. gr. sömu laga.

Stefnda mótmælir kröfu stefnanda, og í málflutningi studdi hún mótmæli sín m. a. þeim rökum, að það væri verklagsregla hjá umsagnaraðilum í forsjármálum að reyna sættir fyrst. Vegna þekkingar sinnar og reynslu vissu hinir sérfróðu á þessu sviði, að sátt væri börnunum fyrir bestu. Matsmenn hafi auk þess einungis unnið faglega að málinu og af óhlutdrægni, eins og lesa mætti í skýrslu þeirra. Þá væri einnig til þess að líta, að sáttatilaunir matsmanna hefðu ekki farið fram í óþökk stefnanda.

IV.

Hinir dómkvöddu sérfræðingar voru til kvaddir að tillögu og með samkomulagi beggja mál aðila. Voru þeir dómkvaddir skv. 60. gr. barnalaga nr. 20/1992 sem sérfræðingar í sálar- og uppeldisfræðum. Töldu mál aðilar þá bæði hæfa og óvilhalla og stóðu sameiginlega að ritun matsbeiðni og skiptu kostnaði þessu samfara milli sín.

Er sérfræðingarnir hófu sáttatilaunir sínar, gerði stefnandi engar athugasemdir. Það var ekki fyrr en eftir, að álitsgerð þeirra lá fyrir, sem andmælum var hreyft.

Samkvæmt 60. gr. barnalaga nr. 20/1992 skal fara með skýrslu sérfræðinganna sem um matsgerð væri að ræða skv. ákvæðum IX. kafla laga um meðferð einkamála nr. 91/1991.

Í dómsmálum er litið á matsgerð sem sönnunargagn. Samkvæmt grundvallarreglunni um frjálst sönnunarmat ber dómara að meta sönnunargildi matsgerðar í hverju tilviki. Annmarkar á matsgerð geta vissulega dregið úr eða ónýtt sönnunargildi hennar, en á það er ekki lagt mat fyrr en við efnismeðferð málsins. Er því ekki unnt að fallast á kröfur stefnanda í þessum þætti málsins, heldur verður að telja, að stefnandi eigi þess nú kost að hnekkja niðurstöðu sérfræðinganna í málflutningi og með framlagningu nýrra gagna, t. d. með framlagningu yfirmats.

Niðurstaðan er því sú, að krafa stefnanda um, að matsmenn verði úrskurðaðir vanhæfir, matsgerð þeirra ógild og þeim gert að endurgreiða allan kostnað, er ekki tekin til greina.

Gunnar Aðalsteinsson héraðsdómari kvað upp úrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Framangreind krafa stefnanda í þessum þætti málsins er ekki tekin til greina.